

Recomandarea CM/Rec(2023)3

al COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE

PRIVIND LEGISLAȚIA ȘI POLITICILE BIBLIOTECILOR ÎN EUROPA

(Adoptată de Comitetul Miniștrilor la 5 aprilie 2023 la cea de-a 1462-a reuniune a adjuncților miniștrilor)

Având în vedere că unul dintre scopurile Consiliului Europei este realizarea unei mai mari unități între membrii săi în scopul salvării și promovării idealurilor și principiilor, bazate pe respectarea drepturilor omului, a democrației și a statului de drept, care sunt moștenirea lor comună;;

Subliniind faptul că bibliotecile au un rol crucial de jucat ca centre comunitare care se străduiesc spre o societate democratică, coerentă, incluzivă și echitabilă și sunt o componentă esențială și de neînlocuit a infrastructurii informaționale sociale, culturale și patrimoniale a unei societăți durabile în care libertatea de exprimare, accesul publicului la informare și participarea democratică sunt garantate;

Luând act de faptul că, în 2000, Comitetul Director pentru Cultură, Patrimoniu și Peisaj al Consiliului Europei (CDCPP), în colaborare cu Biroul European al Asociațiilor de Biblioteci, Informare și Documentare (EBLIDA), a elaborat Ghidul Consiliului Europei/EBLIDA privind Legislația și Politicile pentru Biblioteci în Europa, care au avut o mare influență în conturarea politicilor și în inspirarea legislației legate de biblioteci în toate statele membre ale Consiliului Europei.

Menționând că aceste orientări servesc drept referință pentru bibliotecile care lucrează în situații locale adesea provocatoare, precum și pentru administratorii regionali și locali care doresc să restructureze sistemele locale de biblioteci.

Subliniind că - deși orientările originale sunt încă relevante – schimbările culturale și societale, pe de o parte, și evoluțiile tehnologice, pe de altă parte, provoacă bibliotecile în moduri noi;

Subliniind că în ultimele două decenii, bibliotecile s-au dezvoltat ca spații îmbogățitoare pentru interacțiunea umană, crearea de cunoștințe și angajament civic și că, în mai multe state membre ale Consiliului Europei, legislația bibliotecilor reflectă deja aceste noi concepte și roluri, care sunt inspirate de o bună numărul de documente și recomandări ale Consiliului Europei și ale Uniunii Europene;

Încrezători că o revizuire a Orientărilor Consiliului Europei/EBLIDA privind legislația și politica bibliotecilor în Europa și transformarea lor într-o recomandare a Comitetului de Miniștri poate consolida un efort la nivel european de a depune eforturi pentru o societate bine informată, incluzivă și democratică;

Menționând că, în consecință, CDCPP a decis să reexamineze domeniul bibliotecilor în vederea elaborării unui nou set de principii care să fie relevante pentru legislația și politica națională în statele membre ale Consiliului Europei, conform valorilor democratice, compatibil cu principiile constituționale ale statelor membre și poate inspira legislații și politici noi și/sau revizuite privind bibliotecile;

Reafirmând că bibliotecile ar trebui să contribuie la obiectivele comune, identificate în cadrul Agendei 2030 a Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă, cum ar fi incluziunea socială, educația de calitate, pacea, justiția și instituțiile puternice;

Menționând că progresul tehnologiilor informaționale pentru toți a adus noi aspecte în sectorul bibliotecilor și informațiilor, cum ar fi accesul, confidențialitatea, protecția datelor, big data, conectivitate și incluziune, securitatea cibernetică, inteligența artificială, 5G, blockchain, automatizarea proceselor, autonomie, dispozitive și realitate virtuală (augmentată sau extinsă);

- Convenția Culturală Europeană (ETS nr. 18);
- Convenția pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei (ETS nr. 121);
- Convenția Europeană pentru Protecția Patrimoniului Arheologic (revizuită, ETS nr. 143);
- Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (STE nr. 157);
- Convenția-cadru a Consiliului Europei privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate (CETS nr. 199);
- Convenția Consiliului Europei privind infracțiunile referitoare la proprietatea culturală (CETS nr. 221);
- Recomandarea CM/Rec(2016)2 privind internetul cetățenilor;
- Recomandarea CM/Rec(2017)1 privind Strategia patrimoniului cultural european pentru secolul XXI;
- Recomandarea CM/Rec(2017)8 privind Big Data pentru cultură, alfabetizare și democrație;
- Recomandarea CM/Rec(2018)3 privind patrimoniul cultural care se confruntă cu schimbările climatice: creșterea rezilienței și promovarea adaptării;
- Recomandarea CM/Rec(2018)10 privind contribuția culturii la consolidarea internetului ca forță emancipatoare;
- Recomandarea CM/Rec(2020)1 privind impactul sistemelor algoritmice asupra drepturilor omului;
- Recomandarea CM/Rec(2020)7 privind promovarea prevenirii continue a riscurilor în gestionarea de zi cu zi a patrimoniului cultural: cooperarea cu statele, specialiștii și cetățenii;
- Recomandarea CM/Rec(2022)15 privind rolul culturii, moștenirii culturale și peisajului în contribuția la abordarea provocărilor globale;
- Ghidurile privind inteligența artificială și protecția datelor (T-PD(2019)01), emise de Consiliul Europei;

Reamintind alte instrumente juridice internaționale relevante:

- Rezoluția Națiunilor Unite adoptată de Adunarea Generală în 2015, Transformarea lumii noastre: Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (A/RES/70/1);
- Pactul Internațional al Națiunilor Unite privind drepturile economice, sociale și culturale (1966), articolul 19;
- Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989);
- Convenția UNESCO pentru protecția proprietăților culturale în caz de conflict armat și protocoalele acesteia (1954 și 1999);
- Convenția UNESCO privind mijloacele de interzicere și prevenire a importului, exportului și transferului ilicit de proprietate asupra bunurilor culturale (1970);

- Convenția UNIDROIT privind obiectele culturale furate sau exportate ilegal (1995);
- Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (2000), articolul 11;
- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), articolul 19;
- Directiva 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea bunurilor culturale scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (reformare);
- Regulamentul (UE) 2019/880 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2019 privind introducerea și importul de bunuri culturale;
- Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date;
- Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a normelor armonizate privind inteligența artificială (Artificial Intelligence Act) și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii propuse de Comisia Europeană în 2021;
- Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe în societatea informațională;
- Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și dreptul de împrumut și privind anumite drepturi legate de dreptul de autor în domeniul proprietății intelectuale;
- Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe în Piața Unică Digitală și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE;
- Directiva (UE) 2019/1024 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public (reformare);
- Directiva 2012/28/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 privind anumite utilizări permise ale operelor orfane;
- Recomandarea (UE) 2021/1970 a Comisiei din 10 noiembrie 2021 privind un spațiu european comun de date pentru patrimoniul cultural;
- Recomandarea UNESCO privind știința deschisă (2021);
- Declarația de la Fribourg privind drepturile culturale (2007);

Luând în considerare următoarele documente profesionale:

- Manifestul Federației Internaționale a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecilor (IFLA)/UNESCO Public Library (1994) și versiunea sa actualizată (2022);
- Inițiativa pentru Acces Deschis de la Budapesta (2002);
- Manifestul Bibliotecii Multiculturale IFLA/UNESCO (2009);
- Manifestul IFLA/UNESCO pentru bibliotecile digitale (2011);
- Manifestul IFLA Internet (2014);
- Declarația EBLIDA/IFLA/LIBER „Fii deschis către știința deschisă: părțile interesate ar trebui să se pregătească pentru viitor, nu să se agațe de trecut” (2016);
- Declarația IFLA privind bibliotecile și inteligența artificială (2020);
- raportul EBLIDA „Think the unthinkable - A post Covid-19 European Library Agenda meeting Goals de Dezvoltare Durabilă și finanțat prin Fondurile Structurale și de Investiții Europene (2021-2027)” (2020);
- Manifestul bibliotecii școlare IFLA/UNESCO (2021);

Recomanda guvernelor statelor membre:

1. asigurarea coerenței între normele referitoare la legislația bibliotecilor și normele aplicate în alte părți asociate domenii, împreună cu politicile aferente acestora;
2. lărgirea sferei de aplicare a regulilor tradiționale pentru biblioteci, pentru a lua în considerare toate aspectele diferite relevante pentru legislația și politica bibliotecilor;
3. să atingă un echilibru între interesele persoanelor fizice și ale organismelor corporative, atât publice, cât și private;
4. asigurându-se totodată că legislația bibliotecilor ține cont de diferitele circumstanțe și interese ale statele membre, pentru a fi eficiente:
 - a. să adopte măsuri legislative sau de altă natură politice adecvate, care să fie în conformitate cu principiile evidențiate în prezenta recomandare și cu orientările anexate și să alinieze legislația existentă la aceleași principii;
 - b. traduce această recomandare și Ghidurile asociate Consiliului Europei/EBLIDA privind legislația și politica bibliotecilor în Europa (a se vedea Anexa) în limbile oficiale respective și le difuzează cât mai pe scară largă către organismele și persoanele relevante.

Apendicele la Recomandarea CM/Rec(2023)3

CONSILIUL EUROPEI/EBLIDA GHID PRIVIND LEGISLAȚIA ȘI POLITICA BIBLIOTECILOR ÎN EUROPA

Statele membre ar trebui să se asigure că bibliotecile pot îndeplini funcțiile indicate în Recomandarea CM/Rec(2023)3 și în următoarele orientări.

I. LIBERTATEA DE EXPRIMARE, ACCESUL LIBER LA INFORMAȚIE ȘI PARTICIPAREA DEMOCRATICĂ

1. Accesul deschis la informație și dezvoltarea unei societăți democratice

i. Bibliotecile sunt create în beneficiul comunităților lor de utilizatori, astfel încât să ofere oamenilor acces deschis la informații și idei. Ca loc de întâlnire independent și arenă pentru discuții și dezbateri publice, ei contribuie la dezvoltarea unei societăți democratice și la libertatea de exprimare și de gândire.

ii. Accesul la biblioteci ar trebui să fie oferit gratuit tuturor cetățenilor, indiferent de rasă, naționalitate, religie, cultură, politică, vârstă, deficiențe fizice sau de învățare, gen sau orientare sexuală.

iii. Colecțiile dobândite în biblioteci, indiferent de formă sau format, indiferent dacă sunt individuale sau incluse într-o rețea, ar trebui să includă un nucleu cuprinzător de materiale informaționale de bază, instrumente și servicii finanțate din fonduri publice și puse la dispoziție gratuită publicului și tuturor membrilor comunității de utilizatori, indiferent de capacitatea lor de plată. Accesul la aceste materiale informaționale de bază și la serviciile bibliotecii este un drept fundamental, cu excepția cazului în care legislația adoptată îl limitează în mod intenționat în conformitate cu convențiile fundamentale, declarațiile și cartele care protejează drepturile omului și libertățile fundamentale.

iv. Punctele de servicii ale bibliotecii ar trebui să ofere cel mai bun nivel și calitate de acces intelectual și fizic la materialele și resursele lor, combătând dezinformarea și dezinformarea și satisfacând nevoile persoanelor cu dizabilități. Bibliotecile ar trebui să ofere acces la materiale care nu fac parte din colecțiile lor prin utilizarea serviciilor naționale și internaționale de împrumut interbibliotecar și livrare de documente.

v. Bibliotecile sunt concepute pentru a fi instituții incluzive; prin urmare, ele ar trebui să fie „locuri sigure” pentru toate tipurile de minorități, pentru care ar trebui concepute programe speciale pentru a combate, acolo unde este necesar, orice practică care intenționează să discrimineze pe criterii de sex, identitate de gen sau expresie de gen.

1. Principii pentru dezvoltarea colecțiilor

i. Colecțiile bibliotecilor ar trebui dezvoltate pe baza judecății profesionale independente a bibliotecarilor, fără influențe politice, religioase, sectare, comerciale sau de altă natură. Dacă este cazul, acest lucru ar trebui făcut în consultare cu organismele reprezentative ale utilizatorilor, grupurile comunitare sau alte instituții educaționale, culturale și de informare.

ii. Bibliotecile ar trebui să achiziționeze materiale și să ofere acces la resurse pe baza calității și a relevanței pentru nevoile comunității de utilizatori, ținând cont de diversitatea comunității pe care o deservește în ceea ce privește conținutul, limbajul și formatul oferit.

iii. Politicile de dezvoltare a colecțiilor, inclusiv cele referitoare la colecțiile digitale, ar trebui revizuite și actualizate în mod continuu pentru a reflecta nevoile și oportunitățile în schimbare și ar trebui stabilite criterii pentru eliminarea documentelor, în stare proastă sau învechite. Dezvoltarea colecțiilor ar trebui să fie un proces transparent, iar politicile pe care se bazează ar trebui făcute publice.

iv. Grupurilor minoritare ar trebui să li se pună la dispoziție materiale în propria limbă referitoare la propria lor cultură. În plus, în conformitate cu Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, colecțiile bibliotecii ar trebui să reprezinte culturile minorităților și să le facă cunoscute comunității mai largi, acolo unde este cazul.

v. Bibliotecile ar trebui să facă parte din sistemele locale, regionale sau naționale ai căror membri cooperează în probleme de achiziție și circulație a colecțiilor și să formeze relații strânse de lucru cu alte instituții culturale, educaționale și informaționale.

2. Principii pentru accesul la conținut digital

i. Bibliotecile ar trebui :

- să urmărească obținerea accesului electronic la resursele informaționale în numele utilizatorilor conform principiilor subliniate în secțiunea 1;
- să ofere puncte de acces public, niveluri adecvate de sprijin și îndrumare, permițând utilizarea independentă a conținutului și informațiilor digitale;
- să nu permită, cu bună știință, accesul la material de internet ilegal în jurisdicția în care este accesat și să evalueze, pe cât posibil, elemente de dezinformare și dezinformare, înțelegându-se că este lăsat la latitudinea utilizatorilor să determine ce informații doresc să acceseze ;
- să formuleze politici privind utilizarea internetului care exprimă obiectivele urmărite și metodele utilizate în asigurarea accesului public la conținutul și informațiile digitale și să asigure o transparență deplină cu privire la originea informațiilor și la modalitățile în care acestea sunt produse, promovate, diseminate și vizate;
- să respecte drepturile utilizatorilor, inclusiv drepturile la confidențialitate și confidențialitate, în conformitate cu instrumentele legislative privind protecția datelor cu caracter personal;
- revizuirea continuă a politicilor privind punctele de acces public și aplicarea lor în practică, în consultare cu organismele reprezentative ale utilizatorilor și organizațiile societății civile;
- stocarea, protejarea, îmbunătățirea și dezvoltarea colecțiilor istorice, dacă aceasta face parte din atribuțiile lor, și promovarea activă a acestor colecții către publicul larg.

3. Promovarea participării democratice

i. Bibliotecile ar trebui:

- să fie considerată o forță necesară în susținerea și dezvoltarea democrației, prin implicarea comunităților și oferind platforme de discuție;
- promovarea diversității surselor de informații și a opiniilor pentru a le permite cetățenilor să ia decizii în cunoștință de cauză, bazate pe gândirea critică;
- să fie activ în organizarea dezbaterilor publice în beneficiul societății în general;
- stimularea credibilității prin îmbunătățirea accesului la informații fiabile, de exemplu prin utilizarea sistemelor de evaluare a site-urilor web și evaluarea acestora, mai degrabă decât filtrarea informațiilor, îmbunătățind astfel trasabilitatea informațiilor și autentificarea furnizorilor de informații influenți;
- concepe soluții incluzive care includ creșterea gradului de conștientizare, alfabetizarea media, implicarea largă a părților interesate și cooperarea autorităților publice.

II. Bibliotecile în cadrul Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Națiunilor Unite

4. Conducerea bibliotecii

Autoritățile naționale, regionale și locale din statele membre ar trebui să asigure mecanismele organizatorice, economice și de monitorizare necesare pentru a permite activitățile și serviciile bibliotecii. Bibliotecile ar trebui să fie incluse în politicile culturale și educaționale naționale care urmăresc atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, așa cum sunt precizate de Națiunile Unite și de programele lor echivalente în context european. Autoritățile naționale, regionale și locale ale statelor membre ar trebui:

- să asigure statutul juridic necesar și platformele profesionale pentru toate tipurile de biblioteci în cadrul unei politici naționale orientate spre atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă;
- să ofere structuri organizatorice specifice pentru toate nivelurile din sectorul bibliotecilor - biblioteci publice, academice, naționale, școlare sau specializate - clarificând rolurile, îndatoririle și responsabilitățile distincte ale acestora și impunând prezența bibliotecarilor profesioniști în management la toate nivelurile organizaționale relevante.;
- încurajează bibliotecile să adere la standardele și orientările internaționale;
- să ofere un cadru administrativ transparent care să clarifice relațiile dintre biblioteci și alte agenții guvernamentale și neguvernamentale în furnizarea de materiale care prezintă interes pentru utilizatorii bibliotecii, în special cărți (e-) și alte medii de interes cultural și educațional sau recreativ;

- se străduiesc să dezvolte infrastructura necesară pentru a încuraja cooperarea între biblioteci, recunoscându-și misiunile și sarcinile specifice în cadrul mai larg al Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă;
- consideră că furnizarea de bunuri și servicii de bibliotecă culturală reduce decalajul informațional și este adesea de o importanță crucială pentru persoanele aflate în situații dezavantajate ca urmare a sărăciei, izolării sau excluziunii sociale.

5. Servicii de bibliotecă și indicatori de performanță

- i. Standardele tehnice și standardele referitoare la telecomunicații, rețelele digitale și echipamentele aferente ar trebui aplicate, pe cât posibil, pentru a facilita schimbul național și internațional de informații.
- ii. Serviciile de bibliotecă ar trebui să încerce să ofere linii directe pentru măsurarea performanței calității referitoare la diferitele tipuri de biblioteci și la misiunile acestora, în conformitate cu atingerea Obiectivelor de dezvoltare durabilă.
- iii. Serviciile de bibliotecă pentru anumite grupuri de utilizatori ar trebui să fie prioritizate în reglementări și furnizate parțial prin servicii reglementate de/conținute în legislația comună a bibliotecilor, parțial prin biblioteci specializate și parțial prin servicii centralizate.
- iv. Ar trebui efectuate studii și evaluări regulate pentru a explora modul în care bibliotecile își îndeplinesc misiunile educaționale și culturale și respectă Obiectivele de Dezvoltare Durabilă.
- v. Autoritățile bibliotecilor de la nivel național ar trebui să ia în considerare dezvoltarea serviciilor de bibliotecă în cadrul politicilor naționale și internaționale de informare.

6. Finanțarea bibliotecii

- i. Ar trebui realizat un echilibru între nivelul de serviciu așteptat și furnizarea de resurse adecvate, indiferent de tipul de bibliotecă și de nivelul de autoritate care o guvernează.
- ii. Finanțarea bibliotecilor ar trebui să fie în mare parte responsabilitatea autorităților publice. Serviciile de bibliotecă finanțate parțial din alte surse nu ar trebui să interfereze cu integritatea profesională a bibliotecarilor și nici cu selecția materialelor bibliotecii și nu ar trebui să submineze principiile fundamentale ale accesului liber și ale unor servicii de bază gratuite.
- iii. Autoritățile bibliotecilor și bibliotecile ar trebui să dezvolte structuri organizatorice și mecanisme de supraveghere și control care să asigure cea mai bună valoare posibilă pentru banii publici cheltuiți pentru serviciile bibliotecii, prin proiectarea de instrumente pentru măsurarea adecvată a performanței și controlul calității pentru diferite tipuri de biblioteci și prin preconizarea instrumentelor care măsoară socialul bibliotecilor.

- iv. Ar trebui să fie responsabilitatea autorităților publice să se asigure că finanțarea bibliotecilor reflectă impactul noilor tehnologii.
- v. Bibliotecile sunt creatori de comunitate și furnizori de educație informală; prin urmare, ar trebui puse în aplicare mecanisme care să asigure coordonarea cu planurile și strategiile de dezvoltare ale comunităților naționale și locale, fiecare cu responsabilitățile și funcțiile lor.

7. Educație și formare

- i. Educația bibliotecarilor ar trebui să se reflecte în legislația națională privind bibliotecile și politica bibliotecilor ca un imperativ pentru serviciile bibliotecilor să asigure și să ofere un corp profesionist de bibliotecari și alt personal.
- ii. Ar trebui furnizate resurse suficiente pentru a asigura o pregătire adecvată a personalului și a utilizatorilor pentru a se asigura că aceștia sunt capabili să utilizeze în mod corespunzător noile instrumente și servicii din biblioteci.
- iii. Autoritățile bibliotecilor ar trebui să încurajeze schimbul de personal de bibliotecă prin dezvoltarea de programe europene de schimb de personal.

III. Amenințări globale și locale și activitatea bibliotecilor

8. Bibliotecile ca servicii esențiale în perioade de dezastru

i. La fel ca toate instituțiile culturale și de învățământ, bibliotecile sunt organizații vulnerabile și pot avea dificultăți să reacționeze la amenințările globale și locale. Criza Covid-19, precum și alte posibile crize viitoare, fac imperativ ca bibliotecile să fie instituții rezistente. Sunt necesare planuri de dezastre pentru ca acestea să poată continua operațiunile în vremuri precare sau în condiții nefavorabile. Autoritățile naționale, regionale și locale ale statelor membre, în colaborare cu managerii de biblioteci, ar trebui, așadar:

- să recunoască natura esențială a serviciilor de bibliotecă și relevanța acestora pentru rezistența comunităților pe care le deservesc;
- să stabilească planuri de management adecvate care să conțină o analiză a riscurilor relevante, atât umane, cât și naturale, inclusiv stabilirea de măsuri permanente menite să prevină, să reducă și să evite riscurile, cu un accent deosebit pe formarea personalului;
- pregăti planuri precise de dezastre pentru a putea continua operațiunile bibliotecii în condiții nefavorabile;
- să evalueze importanța serviciilor de bibliotecă pentru comunitățile afectate de amenințări de natură locală și/sau globală, astfel încât să permită un răspuns rapid și eficient la aceste amenințări și posibila evitare a acestora;
- să analizeze circulația documentelor și să stabilească modalități alternative de interacțiune a bibliotecilor cu comunitățile pe care le deservesc;

- să furnizeze informații corecte și precise despre amenințările globale/locale și difuzează aceste informații către populație;
- promovarea conceptului de bibliotecă ca un „loc sigur” unde este asigurat accesul la informații de încredere și la canale de comunicare adecvate;
- să planifice modalități alternative de prestare a serviciilor de bibliotecă axate pe tehnologii, livrare la distanță și noi modele de distribuție;
- revizuieste periodic bugetele și găsește surse alternative de venit pentru a îmbunătăți pregătirea bibliotecilor pentru a face față situațiilor de criză și pentru a atenua riscurile;
- stabilirea cooperării cu rețele operaționale în mod normal în situații de dezastru și criză, cu instituțiile responsabile de salvare și protecție civilă, precum și cu instituții de patrimoniu și cultură și organizații internaționale (de exemplu, Blue Shield International), astfel încât resursele și activitățile bibliotecii poate fi adaptat rapid în condiții nefavorabile.

IV. Transformarea digitală și promovarea unui ecosistem de biblioteci durabil, fiabil și incluziv

9. Bibliotecile ca agenți activi în lanțurile de carte și informații

i. În fruntea transformării digitale, bibliotecile joacă un rol esențial în cadrul cărții și lanțuri de informații, atât digitale, cât și tipărite. Adoptarea tehnologiilor transversale și implementarea capacităților de transformare, folosind inteligența artificială (AI) și sisteme algoritmice, pot crea potențialul de a îmbunătăți acest rol. În colaborare cu directorii de biblioteci, autoritățile naționale, regionale și locale ale statelor membre ar trebui:

- să pregătească planuri de bibliotecă care să permită bibliotecilor să-și extindă practicile de la analog la digital și să combine cele două formate pentru a îndeplini obiectivele tradiționale ale bibliotecii;
- urmărirea obiectivelor de învățământ la distanță împreună cu instituțiile de învățământ, inclusiv valorificarea dimensiunii virtuale a învățării și furnizarea de hotspot-uri digitale pentru tineri;
- în conformitate cu reglementările privind confidențialitatea și recomandările care reglementează utilizarea sistemelor algoritmice, exercită controlul asupra datelor și metadatelor care afectează operațiunile bibliotecii și reutiliza aceste date în procesele de elaborare a politicilor și de luare a deciziilor, în special atunci când se referă la mișcarea persoanelor, a resurselor și a rezultatelor pentru biblioteci;
- să asigure reglementarea produselor AI pentru a proteja principiile confidențialității și echității, inclusiv educația utilizatorilor în biblioteci;
- promovarea rolului bibliotecilor ca forumuri în care să facă schimb de bune practici privind utilizarea etică a tehnologiilor IA în biblioteci;
- să se asigure că sistemele algoritmice aplicate în biblioteci nu creează

disparități sau discriminări și că respectă legislația menită să asigure respectarea drepturilor fundamentale;

- promovarea produselor și serviciilor bibliotecii care vizează ridicarea barierelor sau inegalităților de natură economică, juridică sau tehnologică;
- încurajează reutilizarea publică a resurselor și creează oportunități pentru integrarea conținutului și extragerea cunoștințelor, în conformitate cu reglementările privind drepturile de autor, promovând sustenabilitatea și diversitatea atât pe termen mediu cât și lung.

10. Informarea și alfabetizare digitală

i. Ca centre comunitare concepute pentru a încuraja dezvoltarea socială a comunităților pe care le deserveșc, bibliotecile ar trebui să găzduiască și să ofere programe și cursuri de alfabetizare media și informațională. Prin urmare, ar trebui:

- într-un sistem de bibliotecă complet integrat, să ia în considerare întregul ciclu de viață al documentului și să asigure circulația optimă a conținutului documentului într-o infrastructură națională și internațională în care toate bibliotecile participă la funcțiile lor distincte prin implementarea standardelor care favorizează interoperabilitatea;
- să încurajeze și să promoveze implementarea unor programe eficiente și adaptate de alfabetizare media, informațională și digitală, cu scopul de a permite persoanelor și grupurilor să își cunoască drepturile și să știe cum să le pună în practică;
- determinarea cetățeanului în a proteja informațiile pe care le pot accesa împotriva oricărei încercări de a manipula sau exploata mentalitatea și acțiunile oamenilor prin dezinformare și dezinformare;
- consolidarea activităților de informare și alfabetizare digitală pentru categoriile vizate de persoane, în strânsă legătură cu politicile generale, care vizează reducerea decalajelor digitale naționale și locale;
- în cadrul programelor generale de educație și formare profesională și în spiritul incluziunii, să învețe toate segmentele populației, în special tinerii, alfabetizare mediatică și tehnologică adecvată; acest lucru ar trebui să fie încorporat în orientări și programe de studii la toate nivelurile de învățământ;
- implementează practici care vizează creșterea autodeterminării informaționale în rândul indivizilor, astfel încât aceștia să devină conștienți de orice restricții la eforturile lor individuale de a accesa liber informațiile și de a-și exercita drepturile individuale;
- întreprinde cercetări pentru a evalua nivelul de participare democratică și de utilizare a drepturilor individuale.

v. Dreptul de autor și protecția patrimoniului bibliotecii

11. Dreptul de autor și bibliotecile

i. Bibliotecile implementează legile privind drepturile de autor. Acestea păstrează în mod rezonabil proprietatea intelectuală a autorilor fără a compromite accesul utilizatorului bibliotecii la informații. În orice lege care se ocupă de dreptul de autor și drepturile conexe, bibliotecile ar trebui să fie recunoscute ca organizații cu o funcție publică - plătite din fonduri publice - iar disponibilitatea și utilizarea informațiilor pe care le conțin ar trebui să fie facilitată în orice fel. În general, atât regimul excepțiilor de la dreptul de autor pentru biblioteci, cât și politicile guvernamentale privind circulația documentelor protejate prin drepturi de autor în biblioteci ar trebui să țină cont de directivele Uniunii Europene care reglementează drepturile de autor, atât pentru documentele fizice, cât și pentru cele digitale.

ii. Pe deplin conștiente de participarea lor la crearea de valoare pentru publicul pe care îl deservesc și, în același timp, pentru economia culturii, bibliotecilor ar trebui să li se permită să își îndeplinească funcția publică, indiferent de tipul de material pe care îl manipulează, fie el tipărit, informații audiovizuale sau digitale.

iii. Organismele politice ar trebui să asigure condițiile legale și financiare care să garanteze accesul la colecțiile bibliotecii și accesul echitabil pentru toți cetățenii la cultură, informație, educație, cercetare, cunoaștere și petrecere a timpului liber.

iv. Împrumutul de cărți electronice este la fel de important ca și cel al cărților tipărite pentru a asigura diversitatea opiniilor, creativitatea literară și accesul egal la conținutul cultural. Ca și în cazul cărților tipărite, autoritățile publice ar trebui să încurajeze un angajament durabil al tuturor părților interesate de pe piața cărții de a consolida dezvoltarea colecțiilor electronice în biblioteci, în special prin facilitarea achiziționării de către biblioteci a licențelor pentru cărți digitale, în condiții rezonabile, cât mai curând pe măsură ce sunt publicate, asigurând în același timp o remunerație echitabilă pentru autori și editori

v. Prin urmare, autoritățile naționale, regionale și locale ale statelor membre ar trebui să caute o complementaritate perfectă între exercitarea deplină a misiunii de acces la informații și resurse de către biblioteci și protecția dreptului de autor.

12. Obligații guvernamentale cu privire la biblioteci

i. Bibliotecile ar trebui să beneficieze de un statut special în măsurile guvernamentale menite să încurajeze dezvoltarea conținutului cultural și accesul persoanelor la acesta. În strânsă consultare cu organizațiile profesionale și organismele relevante, autoritățile naționale, regionale și locale ale statelor membre ar trebui:

- impun bibliotecilor o obligație specifică de a oferi acces la informațiile produse de autoritățile guvernamentale și locale ale statelor membre;
- se vor asigura că bibliotecile, ca instituții cu scop necomercial, au permisiunea totală:

o beneficiază de excepția de la dreptul exclusiv de reproducere sau

comunicare către public a unei opere sau a unei baze de date pentru reproducere și extrageri de lucrări accesibile legal în scopul extragerii de text și date, în spiritul articolului 4 din Directiva (UE) 2019/790 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe în piața unică digitală;

- o beneficiază de excepția de la dreptul exclusiv de reproducere sau comunicare către public a unei opere sau a unei baze de date, în scopul exclusiv de ilustrare pentru predare, în spiritul articolului 5 din Directiva (UE) 2019/790;
- o face copii ale oricăror lucrări care se află permanent în colecțiile lor, în orice format sau mediu, în scopul exclusiv de conservare a unor astfel de lucrări, în spiritul articolului 6 din Directiva (UE) 2019/790;
- o face copii ale oricăror lucrări scoase din comerț, în spiritul articolului 8 din Directiva (UE) 2019/790;
- o să pună la dispoziția publicului operele orfane incluse în colecțiile lor și să facă copii ale acestor lucrări, în scopul digitizării, în spiritul articolului 6 din Directiva 2012/28/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 privind anumite utilizări permise ale operelor orfane;
- să promoveze împrumuturile digitale controlate (CDL) ca o modalitate de a încuraja accesul cetățenilor la informații, permițând împrumuturile bibliotecii către clienții digitali într-un mod „împrumut ca tipărire”, fără a descuraja alte biblioteci să folosească diferite modele de împrumut electronic, în interesul atât al deținătorilor de drepturi, cât și al bibliotecilor;
- să permită împrumutul de bază de cărți electronice conform modelului „un exemplar, un utilizator”, fără a descuraja alte biblioteci să utilizeze diferite modele de împrumut electronic, atât în interesul deținătorilor de drepturi, cât și al bibliotecilor;
- să pună la dispoziție informații și conținut cultural prin acorduri colective, licențiere și alte forme de negocieri cu editorii și autorii la prețuri rezonabile, atunci când sunt utilizate în scopul dezvoltării individuale;
- să nu permită politici de publicare care intenționează să restricționeze accesul la informații din biblioteci, fie sub formă de embargouri sau de veto explicit asupra achizițiilor din biblioteci;
- se angajează în promovarea științei deschise și a unui ecosistem de cercetare mai sănătos și mai eficient, având astfel un impact mai mare asupra finanțării cercetării și transferului de cunoștințe.

13. Depozitul legal

i. Depozitul legal este mijlocul principal de creare a colecțiilor de patrimoniu cultural național. Obiectivele sale ar trebui să fie următoarele:

- ar trebui creată o colecție națională în formă tipărită și digitală pentru a păstra și dezvolta cultura națională și a o transmite generațiilor viitoare;
- accesul ar trebui să fie acordat publicațiilor stocate prin dispoziții de excepție elaborate în spiritul articolului 6 din Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului

European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe în piața unică digitală;

- ar trebui elaborate reglementări care să impună editorilor/producătorilor să depună copii tipărite și digitale la instituțiile naționale de depozitare. Depunerea voluntară nu trebuie descurajată dacă atinge același obiectiv ca și depozitul obligatoriu. Toate categoriile de publicații ar trebui acoperite, în conformitate cu politicile adecvate, implicând și politici selective;
- instituțiile de depozitare ar trebui să fie capabile să ofere servicii bibliografice eficiente cu o bibliografie națională completă și control al autorității în cauză; în colaborare cu părțile interesate externe, aceștia ar trebui să poată furniza statistici oficiale cu privire la producția publică națională și acces adecvat la publicațiile depozitate, de preferință prin rețele digitale, pentru a crește eficiența;
- depozitul de copii tipărite și digitale ar trebui păstrat la un nivel rezonabil în funcție de nevoile naționale. Datorită costului ridicat al programelor de conservare a colecțiilor, suprapunerea în politicile legate de depozitul legal de materiale audio, audiovizuale, film și electronice ar trebui evitată cu atenție;
- arhivarea web prin tehnici de recoltare ar trebui să fie puternic încurajată;
- punerea în aplicare a depozitului legal pentru publicațiile digitale ar trebui consolidată prin campanii care vizează conștientizarea producătorilor cu privire la importanța stocării conținutului web pentru protecția patrimoniului bibliotecilor;
- nerespectarea reglementărilor privind depozitul legal ar trebui sancționată prin măsuri financiare sau de altă natură;
- modelele de cooperare între instituțiile de depozit ar trebui analizate și încurajate în continuare;
- viitoare cercetări și investigații ar trebui întreprinse pentru a explora aspectele juridice, tehnice și financiare ale depozitului legal al publicațiilor electronice.

14. Transferul transfrontalier al patrimoniului scris

i. Statele membre ar trebui să se asigure că:

- materialele de patrimoniu scrise, indiferent dacă provin din biblioteci sau nu, sunt incluse în definiția și/sau lista bunurilor culturale protejate în conformitate cu normele internaționale existente privind controlul exporturilor menționate în prezenta recomandare și în prezentele ghiduri; în cazul particular al materialelor de patrimoniu din biblioteci, exportul lor permanent nu ar trebui permis și numai exportul temporar ar trebui permis;
- Convenția UNESCO privind mijloacele de interdicere și prevenire a importului, exportului și transferului ilicit de proprietate asupra bunurilor culturale, Convenția UNIDROIT privind bunurile culturale furate sau exportate ilegal și Convenția Consiliului Europei privind infracțiunile referitoare la bunurile culturale (CETS nr. 221).) sunt documentele de referință în chestiuni de furt sau export ilegal;
- sunt prevăzute reglementări naționale pentru controlul circulației

transfrontaliere a bunurilor culturale, în spiritul directivelor Consiliului și Parlamentului European (Regulamentul (CEE) nr. 3911/92 al Consiliului din 9 decembrie 1992 privind exportul de bunuri culturale, și textele ulterioare.);

- ținând cont de numărul mare de chestiuni litigioase în curs, sunt încurajate programele menite să ofere informații și accesul la moștenirea scrisă transferată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.